

ТЕМА V

ОТВОРЕНА ПИСМА МАТУРАНТИМА

Фрида Кало, Две Фриде (1939)

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

СИНУСНА ТЕОРЕМА И СМИСАО ШРЕДИНГЕРОВЕ МАЧКЕ

Прво бих вољела свима да пошаљем један велики виртуелни загрљај, за који сматрам да нам је сада неопходан. Много је чудно обраћати се читавој једној генерацији, људима са којима дијелим толико тога заједничког, али који се међусобно у многоме и разликују.

Шта је то што уопште чини једну генерацију? Сигурно више од пуке године рођења, која је, уосталом, случајна. Ми, ето, дијелимо то вријеме рођења. Међутим, **ви сте у Београду, ја у Бањалуци**. Сигурно бисмо у неким алтернативним околностима били веома добри пријатељи, али нас дијели мјесто. Или да кажем „дели место”? И поред свега, имамо много заједничког, почевши од неких сјећања из раног дјетињства. Хајде да их се присјетимо. Ми смо међу посљедњима који су одрастали напољу, играли се: жмире, гање, полицајаца и лопова и свега што је наша дјечија машта могла да смисли. Ми смо учили на сат према цртићима на Каналу Де, Минимаксу, послије вечере гледали Слагалицу, а прије доручка Телетабисе. Затим је дошао преокрет познат као основна школа. Дијелили смо муке разликовања ч и ћ, на коју страну иде кишобранчић код Ј, а на коју трбух код Б? А тек таблице множења и дијељења! Те вјежбанке свједочиле су многим сузама. Онда смо постали „велики” и прешли код наставника. Осјећали смо се као прави научници јер смо изучавали: историју, биологију, географију... Тада смо отишли и на екскурзију, обишли неке бање и манастире којима се не сјећамо ни имена, али памтимо шале и смицалице које смо проживјели. Затим је дошла и та фамозна мала матура, догађај када смо се први пут осјећали као мале даме и господа. Морали смо да истрпимо разна фотографисања, пољупце и загрљаје свих стрина и тетака, мрштећи се и негодујући, а заправо уживајући у пажњи и посебном осјећају да смо на једној животной раскрсници. Сваки растанак је тежак, па смо се и тада, са тугом у очима, опростили од другара и наставника и отишли у свијет непознатог. Тада смо се прегруписали, тако да је наша група добила титулу гимназијалаца.

Сигурна сам да смо сви слушали разне приче о гимназији, од родитеља, бака и дека, комшија и другара. Још се сјећам начина на који ми се стомак увртао од нервозе сваки пут када бих на љето пред упис прошла поред те зграде. И тада смо се нашли у непо-знатом. Сада када се

ОГЛЕДАЛО

осврнем, били смо смијешни тако преплашени, али смо убрзо схватили да се ту склапају пријатељства за читав живот. Заједно смо се увукли у свијет бескрајног испијања кафа у околини школе, шапугања да професор не чује, запомагања о томе како је латински мртав језик, питања о сврси синусне теореме или смислу Шре-дингерове мачке. Рађале су се прве љубави, преживљавала прва сломљена срца. Е, онда се догодила Она...

Ђено име је толико спомињано у медијима у посљедњих годину дана, и сигурна сам да нам је свима мука, тако да ћу узети себи за право да га изоставим. Пошаст која је уздрмала свијет није мимоишла ни нас. Посјетила је сваки дом, на овај или на онај начин, и одлучила да се ту дуго задржи. Овај непозван гост одузео нам је много, и желим да изразим искрено жаљење свима због њихових губитака, ма колико мали или велики они били. Оно што нам је свима одузето јесте преко годину дана гимназијског живота и све што то обухвата. Нико од нас се није пријавио за бескрајно сједење испред рачунара, куцкање задаћа, остајање код куће, немогућност дружења са другарима. Међутим, једна ствар је нашој генерацији посебно одузета. Двије и по године, свјесно или несвјесно, радовали смо се догађају о којему смо чули на десетине анегдота: екскурзији. Правили смо распоред собе, куповали нове пицаме, хаљине, шминку. Испланирали смо многе детаље, али смо оставили мјеста и за непланирано. А онда нам је све то муњевитом брзином одузето. Мислим да ће ово остати велика болна тачка нашој генерацији. Сада када нам је остало нешто мање од два мјесеца у гимназији, остаје нам да видимо шта ће се десити са нашом матуrom, у нади да ће се и ове године у школи чути мелодични стихови: „Gaudeamus igitur”.

Сада се ближимо крају наше пловидбе бродом званом Гимназија. Наша ријека се овдје рачва на десетине путева. Неки од њих се никада неће укрстити. Неки се ипак преплићу. На нама је да издржимо и видимо. Не знамо шта нас чека, али наша је предност што се увијек можемо осврнути на прошлост и са смијешком на лицу и дигнуте главе кренути даље. За нас ће овај брод оставити дубок траг. Овај брод нас је довео до новог одредишта. Овај брод нас је извео на прави пут.

И на крају, овај брод зван Гимназија, и сва његова посада, заувјек ће заузимати посебно мјесто у нашим срцима.

Соња Шуковић

Гимназија, Бања Лука
Ментор: мр Дуња Илић

ZBLIŽAVANJE PREKO ISTIH KNJIGA, PJESAMA, SVIRKI

Dragi maturanti Zagreba,

Vjerujem da se i vi nosite sa ovom trenutnom situacijom jednako kao i mi maturanti iz Sarajeva. Imam osjećaj kao da je najvažniji i ujedno najljepši dio našega školovanja oduzet od nas. Gubimo dio dobro poznatih „ludih godina“ protiv naše volje. Da smo bar imali izbora... Vjerujem da niko od nas ne bi izabrao ovo. Koliko god učenje od kuće ima prednosti, mana je duplo više. Često pokušavam sebi uljepšati cijelu ovu situaciju, razmišljam kako još uvijek imamo vremena, i zapravo imamo, ali ne onoga vremena koje nam treba. Nikada više nećemo biti završna godina srednje, nećemo biti toliko sretni što je napokon završavamo i postajemo takozvane odrasle osobe, možda nećemo ni gledati svoje prijatelje na maturationalnoj večeri i nikada više čuti naše profesore kako nam sa pažnjom pričaju nove, nama nepoznate, lekcije. Boli me činjenica da nikada više nećemo biti učenici. Toliko toga sam očekivala od moje posljednje godine srednje, vjerujem da ste i vi. **Nadala sam se mnogim projektima koji će nas zbližiti zajedno sa zemljama iz regiona**, koji će nas ponovo spojiti u jednu silu. To je bila obaveza koja je ostala na nama i godinama smo pokazivali da je možemo ispuniti preko mnogih prijateljskih takmičenja, svirki i razmjena učenika. Međutim, moje nade skoro da su potonule. Ipak, još uvijek smo povezani, možda ne preko razmjene učenika ili projekata, ali preko knjiga i naših omiljenih pjesama definitivno. Samo zamislite koliko nas u isto vrijeme čita istu knjigu, doživljava je na potpuno drugačiji način, osmišlja likove u glavi onako kako mu odgovara. Koliko nas sluša istu pjesmu baš u ovome trenutku – to može biti strani pop ili naš dobro poznati rock iz bivše Jugoslavije. Te stvari će nas uvijek zbližavati i od nas stvarati veliku, nerazdvojivu cjelinu povezanu raznim granama umjetnosti. Nažalost, ograničeni smo na jedan dio teritorije, određeni vremenski period kada se smijemo kretati, okovani smo uređajima poput laptopa, računara i mobitela. Naravno, bili smo to i prije. Svako od nas je imao određena pravila koja su stvorili naši roditelji, i tada smo bili ovisni o tehnologiji i internetu, ali barem smo imali školske klupe, imali smo taj

---

OGLEDALO

---

vid rasonode, međusobnog kontakta sa prijateljima i profesorima, lekcije koje nisu poslane u vidu grubo obrađenog dokumenta, video-pozive koji se često prekidaju zbog preopterećenosti sistema. I ipak, tada smo razmišljali, kako mi, tako i vi, koliko bi naš život bio lakši bez škole. Da li je? Znam da moj zasigurno nije, a znajući kako razmišljaju ljudi mojih godina, znam da ćete se složiti sa ovim. Znete, nadala sam se da ću ove godine moći posjetiti Advent u Zagrebu s obzirom da sam tek postala punoljetna i bila u mogućnosti da položim vozački ispit. Pravila sam te planove sa svojom porodicom dugo vremena. Možda bih i upoznala nekoga od vas i možda bismo imali prijateljstvo koje traje godinama. Učili bismo o našim razlikama i sličnostima i shvatili da je u stvari mnogo više ovih iz druge skupine. Ali, nažalost, ti planovi se pomjeraju za neko drugo, nadam se bolje, vrijeme. Vrijeme kada ćemo biti slobodni da napustimo naše mjesto boravka, odemo u drugu državu bez problema. Međutim, to će biti vrijeme kada više nećemo biti učenici, kada ćemo shvatiti koliko smo zapravo izgubili.

S ljubavlju,

Senija Sejfić

Prva gimnazija, Sarajevo
Mentor: prof. Damir Šabotić

ДУХ ИНТЕРАКТИВНОГ КОНТАКТА И ХУМАНИЗМА

Драги вршњаци,

Неминовно је закључити да је 2020. година по свему била другачија од претходних. Ситуација у школама је, најблаже речено, чудна. Изменили су се облици дружења и односи са другим људима. Све је постало неизвесно. У складу са мерама безбедности и смањене слободе кретања и изражавања, окренули смо се технологији у потпуности. Мислим да никад више времена нисмо провели за компјутерима и телефонима, него ли сада. Али то је вага чије тасове свакодневно морамо да балансирамо како се не бисмо отуђили једни од других или развили психосоматске болести чији су узрок управо неправилно схватање и коришћење друштвених мрежа. Плашим се да ћемо се временом све више удаљавати од истинске есенције нашег, људског постојања, а то је природа.

Друштвене мреже су као ватра – добар слуга, зао господар. Тако их треба прихватити и користити. У доба високотехнолошког криминала и друштвене мреже су постале легло социјалне патологије, болесника свих врста, превараната и квазизналаца. Ентропија, изазвана њиховим, често криминалним деловањем, сужава простор за креативну, нормалну социјалну комуникацију, свих врста и области. Нико, наравно, не воли што је то тако, али је истина да интернет (са свим својим добрим особинама) гута и потискује многе области драгоцене за нормалан развој људског духа, интерактивног контакта и хуманизма уопште.

Утолико је задатак нас који користимо предности друштвених мрежа и формата свих врста (мејлови, форуми, блогови, разне виртуелне енциклопедије, итд.) тежи и значајнији, јер морамо да, не губећи циљ пред очима, савладамо све те препреке. Притом треба имати у виду да лична и општа култура подижу ниво и културе живљења, самим тим и квалитет живота. Ми у Пожаревцу немамо баш ни пуно прилика за саживљавање са природом јер немамо много приступачних локација зелене површине, осим

ОГЛЕДАЛО

Спомен-парка Чачалица. Ово је место на којем почивају жртве стрељане у Другом светском рату, са Спомеником слободи на врху брда. У нашем речнику усталио се термин звезда, због облика који тај споменик заиста и има. Овде се налази и споменик стрељаним грађанима – таоцима. Чачалица је од изузетног значаја као подсетник на жртве из прошлости, али и као место на коме се може и треба водити што више времена у будућности. Чачалица је за време Другог светског рата у потпуности огољена да из њеног прашумског честара на град не би нападали устаници, па је после рата пошумљена великим напорима Младих горана и локалне заједнице. Међутим, проблем је у томе што се губи свест о еколошком очувању места, па се тако може приметити бачено ђубре и вандализам на самим споменицима у виду графита, ту су пси са власницима, итд. Чињеница је, без икаквог анимозитета и ксенофобије, да су Пожаревац у последњих неколико деценија населили људи који га не познају и не доживљавају као своје станиште, па тако и вековне вредности овога града у њиховим очима (и поступцима) имају другачију вредност и однос. Такође, треба имати на уму и судбину Пожареваца, али и многих других градова широм нашег простора: сви су они подигнути на скромним топонимским местима, без велике визије и знања, да би затим, приликом ширења, увек нешто сметало – близина или даљина реке, непроходност путева, удаљеност од центра и сл. Последњих тридест година настала је и невероватна експанзија новоградње, која директно угрожава комуналне системе и мреже (снабдевање пијаћом водом, одвод отпадних вода). Град трпи велики притисак настао што дивљом градњом, што градњом са дозволом. Доказ за то је да готово сваког лета долази до несташица пијаће и техничке воде. Сматрам да је ово неопходно променити. Такође, мислим да ми, матуранти Пожаревачке гимназије, можемо учинити нешто поводом тога.

Ипак, можемо да се похвалимо значајним личностима које су поникле из наших крајева. Превише је истакнутих Пожаревљана којима се можемо похвалити (од световних и духовних личности, војсковођа и уметника) те ћу овај пут издвојити, као светски најпознатију, Милену Павловић Барили.

Критичари и данас нису јединствени када је у питању да ли се **Милени Павловић Барили треба одати већа почаст као сликарки или песникињи**. У народу је познатија по сликама, док је њена поезија неоправдано завршила по страни. „Хтела бих да те волим / више него што могу / Окренута од света - / без времена и простора - / бити урезана у твом одразу”, стихови су песме Хтела бих да те волим која и те како сведочи о њеном лирском сензибилитету. Заиста, од много изванредних, ја бих издвојила и

ОГЛЕДАЛО

Спалићемо месец. Као у сликарству, и у њеној поезији осећају се мотиви самоће, изолованости, сете, али и сањарења и нежности. Мурал слике Аутопортрет из 1938. краси једну од зграда у срцу нашег града. Венера са лампом истиче дозу сензуалности, мистике и снова. Оквири слике су у пригушеним бојама, па се акценат ставља на светло које долази од лампе и обасјава акт женске особе, који са оваквим осветљењем поприма невероватну дозу елеганције.

Милена је рођена у Пожаревцу 1909. године. Њена бака Боса била је праунука великог Карађорђа и имала је поред Миленине мајке, Данице Павловић, пет синова. Из ове бројне породице једино је Даница оставила потомство. Нажалост, Миленином прераном смрћу гаси се *linea capitalis* ове лозе. Миленин отац Бруно Барили, чувени италијански књижевник, ратни дописник и песник, биће посебно битан у ћеркином пробијању кроз свет, када она почне да оставља трагове свуда где се појављује. Живела је и стварала у великим градовима Европе, али је њен рад био најплоднији у Паризу, где постаје афирмисана од стране уметничког друштва које чине Ђорђо де Кирико, Жан Касу, Андре Лот, Пол Валери... Милена касније одлази у Њујорк где, између осталог, креира насловне стране, као и хаљине, за светски модни часопис *Вог*. Велики број њених радова чува се баш у Пожаревцу, у Галерији Милене Павловић Барили. Нажалост, умрла је прерано, нарушеног здравља (које ју је пратило током целог живота) у тридесет шестој години живота.

Пожаревац је и град позоришних фестивала. Културни живот становништва красе два фестивала у славу глумца Миливоја Живановића – Миливојев штап и шешир и Глумачке свечаности. Ту је и Амбијентални фест „Виминацијум – митови стари и нови” као и Сусрети аматерских позоришта Поморавља и Подунавља посвећени глумици Живки Матић. Због овога смо у драмским водама познати као српски Единбург.

Такође, велика манифестација, по којој је можда Пожаревац и најпознатији, јесу **Љубичевске коњичке игре**. Ово је традиционална туристичко-спортска манифестација која се од 1964. одржава сваке године током прве недеље септембра. Прави спектакл се дешава у целом граду. Дефиле коња и такмичарске дисциплине испраћене су бројним културним и забавним програмима. Манифестација је јединствена по такмичењу љубичевских витезова, којем нема пандана у ближем окружењу. У време заједничке државе на ЉКИ су редовно долазили коњаници из места са далеко богатијом туристичко-коњичком историјом – Сињски алкари, шабачки фијакери, липицанери из Словеније, бачки чикоши, руски ћеркези, итд. То је било признање овој, тада младој манифестацији, али и подстрек за даљи развој. Чикоши, мађарски коњушари и

ОГЛЕДАЛО

коњаници, били су посебно популарни због својих вештина у јахању и руковању бичем, а најпознатија пожаревачка кафана, која већ више година не ради, зове се управо по њима – „Чикош”.

Међутим, у светским размерама, **Пожаревац је постао познат по Пожаревачком миру из 1718.** у време када је био запуштена и алкава турско-српска касаба. Тај мир одредио је судбину овог дела Европе јер је зацртао неке границе које ни до данас нису, практично, померене са свог места, бар не етнички и културолошки. Географске границе су мењане, али односи снага на овом простору остали су, с малим прекидима (занемарљивим за историју) исти. То су потврдили и ранији, Карловачки, али и потоњи, Београдски мир, као и сви други споразуми кроз историју.

Фоча, као мало место богато и окружено невероватном природом и израженим националним идентитетом, са великим губицима кроз историју, нама може послужити као пример очувања природних богатстава. Велико богатство овог места огледа се и у реци Дрини. Она настаје спајањем река Таре и Пиве и она је право природно благо које привлачи многе туристе. У **Фочи се налази Медицински факултет**, који од 1993. образује кадрове за рад у здравству које је, сви смо сведочили томе, непроцењиво важно за све нас. Због свега овога Фоча је право богатство правих вредности и природе које може много тога да нам објасни у очувању истих.

Солидарност и међусобно помагање је лекција која у овој ситуацији није заобишла никога. Волела бих када би матуранти из Фоче и Пожаревца заједно учествовали у преносу искустава о очувању традиције и животне средине. Због тога их овим путем позивам да нас упуте и поделе своје идеје око овог пројекта, који би мога да буде нешто чиме ће се бавити и наредне генерације средњошколаца.

Сасвим сам сигурна да би се разменом младих и свежих идеја из Пожаревца и Фоче десила веома позитвна промена. Различити крајеви, околности и погледи на свет могу само да обогате једни друге. Сматрам да је сарадња између младих из различитих области наше земље јако битна, јер ћемо се сигурно сретати кроз живот, што на факултетима, што на послу. Једно сам схватила ове године, а то је да за сарадњу и солидарност није важна физичка удаљеност. Када се имају циљ и воља да се до њега дође, сва технологија може бити употребљена за зближавање, а не отуђивање. А из необичних сарадњи могу настати и нова пријатељства. А речи Р. Њ. Емерсона да се „пријатељ може узети за ремек-дело природе” одјекују ми у глави, као и мисао да се нова пријатељства морају чувати исто колико и сама природа.

Као што видите, драге младе колеге, Пожаревац и његово окружење имају шта да понуде свакоме ко испружи руку у знак

ОГЛЕДАЛО

сарадње. Уверени смо да то важи и за ваш град и ваш крај, па се надам да ћемо започети сарадњу, поставити темеље на којима ће наши следбеници лакше градити нове подухвате. "

На путу ка успеху нема изговора и неуспех се не да оправдати!

Теодора Дмитровић

Пожаревачка гимназија, Пожаревац

Ментор: Драги Ивић,
професор организације културних делатности,
дипломирани продуцент

НОВИ ПУТЕВИ ЉУБАВИ И ПОВЈЕРЕЊА

Драги београдски матуранти!

Још су ми свјежа и јасна сјећања на сунчани новембарски пектак прије шест година који сам провео у шетњи Калемегданом. Осјећао сам се јако угодно, пријатно и опуштено, као у свом граду. Неко шесто чуло ми је говорио да сам овдје већ много пута био, да ми је ово већ двадесети или тридесети долазак у град, а не први. Помислио сам да би било јако лијепо једног дана овдје живјети и радити. Живјети у пуном смислу те ријечи, како доликује човјеку. Можда разлог тог размишљања лежи управо у ширини и безброј могућности које нуди Београд. Није било говора да се у мени развије утисак да сам негдје у иностранству, у далеком свијету. Чини ми се да се сваки пут вратим Београду слушајући Бајагине пјесме као што су: „Иза нас”, „Змај од Ноћаја”, „Град”, „Бежиш од мене љубави” ... Мишљења сам да је Бајага један од најјачих, најбољих и најпрепознатљивијих симбола Београда, његове пјесме сјајно дочаравају дух, атмосферу и ритам једног страшно великог града. Вјероватно моја мала пристрасност ка Београду лежи у чињеници да у њему живе моје драге родице Јасмина и Ема које јако често дођу у Сарајево. Са њима се врло радо виђам, причам о животу, Београду, Сарајеву, љетовањима у Истри. Оне воле и Београд и Сарајево, воле и Вождовац на којем станују, и насеље Долац Малта у Сарајеву гдје живе њихови нана и дедо.

стекао сам закључак, разговарајући са њима, да иако постоје географске границе између земаља, много је важније да човјек нема границе у глави, да је отворен и расположен за нове спознаје. Наравно, оне се много боље односе према Сарајеву него ја према Београду. Оне у Сарајево дођу у више наврата годишње, а ја у Београд једном у шест година. Има времена да се ствари поправе. Додуше, Јасмина има и објективан разлог да дође у град испод Требевића, дечко јој је Сарајлија, живи у једној старој и познатој сарајевској махали. Ево још један доказ да љубав, као универзална људска категорија, не познаје баријере. Иако је прича између Београда и мене, по обиму, била дефинитивно кратка (један новембарски викенд), по квалитету

ОГЛЕДАЛО

је била врло упечатљива и снажна. Сматрам да Сарајево и Београд своје будуће стазе међусобног дијалога и просперитета треба да граде на култури и спорту, да занемаре примитивизам, фашизам и ксенофобију појединих и да афирмишу, прије свега, интеграцију младих људи који не желе на својим леђима да носе бременити и тешки терет подјела.

Вјерујем да и у Београду и у Сарајеву постоји велики број младих јединки којима није циљ стално потенцирање политике, прошлости и национализма, већ храбро проналажење нових путева који воде ка бољем сутра.

Мирза Фазлић

Прва гимназија, Сарајево.

Ментор: проф. Дамир Шаботић

NOSTALGIJA, USPOMENE, RAZGOVORI I PROŠIRENI VIDICI

Zdravo drugari,

Nadam se da ste svi dobro i da se snalazite u ovom čudnom vremenu kojem se niko nije nadao. Posljednji mjeseci obojeni su nostalgijom, naviru sjećanja na neke ljepše dane, svjetlije trenutke, nezaboravne uspomene. Drago mi je što mi je pružena prilika da upoznam posebne, drugačije i nadasve zanimljive pojedince. Trudili ste se da nam iz najzanimljivijeg ugla predstavite vaše običaje, navike i sve ono što je karakteristično za vašu sredinu. Kroz učešće u RYCO projekatu i sedmodnevno druženje uspjela sam da proširim svoje vidike, a kroz razgovore i debate sam spoznala neotkrivene segmente svog unutrašnjeg bića i shvatila koliko različito možemo razmišljati o istim stvarima. Važno je biti tolerantan i poštovati tuđe stavove iako su drugačiji od naših. **I vi iz Ilijaša, kao i drugari iz Bečeja**, već ste formirane ličnosti i rasuđujete možda drugačije od mene i mojih drugara iz Bara, ali to ne znači da ne možemo da se razumijemo i da uživamo u zajedničkim trenucima. Sada, kada razmišljam o svemu, dolazim do zaključka da me je učešće u ovom projektu promijenilo, jer sam shvatila da nije sve onako kako izgleda na prvi pogled.

Zavoljela sam timski rad koji nijesam praktikovala, shvatila da se zajedničkim snagama realizuju i najzahtjevnije ideje. Ranije je bio prisutan straha od neprihvatanja mišljenja, prijedloga ili sugestija. Sada razumijem koliko je ljepše i lakše raditi u timu, jer jedni na druge pozitivno utičemo i samim tim svi bivamo produktivniji. Naviru brojne zamisli, vanredne mogućnosti, a sve je to zaokruženo iskrenim i toplim odnosima, nevjerovatnom bliskošću koja se rodila za svega par dana. Kreirali smo specifičnu atmosferu u kojoj je rad bio privilegija, nijesmo se radovali pauzama, toliko smo inspirativno djelovali jedni na druge da smo sve postizali sa lakoćom. Nedostaje mi naš specifičan duh, zajedništvo koje nas je naučilo da nas različitosti povezuju, da im se trebamo radovati, jer nas nadahnjuju i uče važnim životnim lekcijama.

OGLEDALO

Pružena mi je prilika da upoznam i osjetim duh orijenta kojim odišu bosanski gradovi, da stvorim neponovljive uspomene zbog kojih ću se sigurno rado vratiti. Ljubaznost i srdačnost koje sam doživjela samo su potvrda čovjekoljublja koje se osjećalo na svakom koraku. Život nam nudi brojne prilike i ovo je jedna od onih koje nikada neću zaboraviti, koja je uticala na moje sazrijevanje i formiranje drugačijih pogled na svijet. Vjerujem da će se ovi mračni oblaci ubrzo razići i da ću moći da vas dočekam i da vam pokažem ljepote moje zemlje. Neizmjerne sam srećna što ste dio mene, radujem se budućim susretima!

Marija Vuksanović

Srednja ekonomsko ugostiteljska škola, Bar

Mentor: prof. Mirjana Savićević

СТРУЈАЊЕ ДРУГАЧИЈИХ ВЈЕТРОВА

Драга моја другарице,

Сигурна сам да те је изненадило писмо, јер живимо у модерном времену које нуди бројне једноставније и брже облике комуникације. Сећаш ли се, Тамарочка, како смо се прије десет година дописивале? Сјећања су ме вратила у дјетињство, у један другачији, безбрижнији свијет... Било је то неко боље вријеме, струјали су другачији вјетрови, сунце је јаче сијало, удисали смо свежину, осмијех је красио наша лица.

Инспирисала ме је кутија са писмима коју сам нашла на тавану, одмах поред ђедове шајкаче и грамофона, који смо, ако се сјећаш, слупали кад смо се играли „наше игре” на тераси.

Но, као што сам већ рекла, писма су ме подсјетила на безбрижност. А ипак, у последње вријеме ми се намећу бројна питања, чији одговори нису толико једноставни. Као онда кад си ме са десет година питала: „Како ми стоје шишке?”, пошто си их сама одсјекла. Увијек си била самостална и радила све по своме, Тамарочка. Или када нам је највећи проблем био што нам Војо и Јелена не дају да се играмо жмурке са старијима. Мада, кад мало боље размислим, то стварно и јесте био проблем, није било фер.

Оно што ме, у ствари тишти и мучи јесте одлазак од куће. Сви смо знали да ће се то десити, кад-тад, али све се одиграва тако брзо. Сваког јутра када се пробудим у миришљавој постељи и бацим поглед на своје старе играчке, када сиђем у мамину кухињу, која је увијек топла и у којој се увијек нешто крчка, па када ме чврсто загрли најтоплије, мајчински, сјетим се да ће ми идуће године, у ово вријеме, све то недостајати. Када се тата врати са посла са огромним букетом лала, и до поноћи са мном неуморно учи и проналази одговор на свако моје питање. Кад бих само могла да му поклоним могућност да види себе мојим очима. Када се Момчило и Матија од јутра до мрака играју са Кони, када код бабе замиришу крофне... Не могу да замислим да ће моја свакодневица да буде другачија.

Често замислим како улазим у празан и хладан стан, и како на камину нема наших слика, не осјећају се мириси из мамине кухиње, не

ОГЛЕДАЛО

чује се граја моје браће, као да је нестало све што кућу чини домом. Знаш, много ме погађају сва размишљања везана за блиску будућност. Као да не желим да одрастем, најрадије бих зауставила вријеме и остала заробљена у садашњем тренутку. Међутим, свјесна сам да живот пише неке другачије приче и очекује да их спремно дочекам.

Јао, Тамара, сад сам се баш расписала, али не могу а да не поменем какав осјећај ме обузме када помислим на пријемни и на факултет, када схватим да нисам више ђевојчица и да се од мене очекују озбиљни кораци! Да ли сам спремна да закорачим у нову етапу? Је ли свијет одраслих суров и непријатан? Са чиме ћу се суочити? Бројна питања наилазе, вољела бих да можемо заједно да дефинишемо одговоре.

Ти знаш да се ја тешко навикавам на промјене, **да ми је потребна подршка драгих људи**, јер је уз њу све далеко лакше. Како си ти, обрадуј ме неким лијепим вијестима? Вјерујем да си се заљубила и да уживаш у испуњеним данима. Надам се да ти је тата боље. Да ли још понекад сретнеш Луку, Тамарочка, причате ли о мени?

Како се Пожега сада чини далеком! Тако силно желим да загрлим тебе, бабу, ђеда... Желим да загрлим наш паркић и стару липу, и бор којег више нема, наше улице и ријеку нашег ђетињства. Јер нисмо више ђеца, Тамара, ово сад је нешто сасвим ново и непознато. Не рече ми, је ли положио Ђоле нацртну геометрију? Сви ми много недостајете, шаљем вам прегршт топлих пољубаца!

ПС: Умало да заборавим, Матија ми је поручио да ти пренесем да пуно поздравиш Ему и не брини за оне књиге – нашла сам их и већ сам их спаковала.

Маша Ковачевић

Средња економско угоститељска школа, Бар

Ментор: проф. Мирјана Савићевић

ОТВОРЕН УМ, СНАГА И ВОЉА

Драги матуранти из Сарајева,

Ви сте сада на прагу да постанете зрели људи. Свака одлука коју сада донесете огледаће се на вашу будућност, али то није разлог због којег треба стрепити. Нелсон Мандела је једном рекао: „Образовање је најмоћније оружје које можете употребити да промените свет.” Образовање покреће наш свет, наши животи зависе од њега, оно нам омогућава да живимо у овако комплексном друштву.

Ви имате моћ да промените свет, било набоље или нагоре, али на вама је да изаберете како ћете га мењати. Све године у школи су вас припремале за овај моменат. Једини циљ људи који су вас подржавали до сада био је да вас припреме за будућност. Поред градива у школи, они су вас учили како да постанете бољи људи. Професори вам нису преносили само знања из свог предмета, него су вас поучавали и како да водите што успешнији живот. С друге стране, из дана у дан, родитељи вам помажу да постанете бољи људи, чак и ако то не примећујете. Ваше образовање се не завршава средњом школом – Универзитет у Сарајеву и Источном Сарајеву могу вам употпунити знање и да вас припреме за будућност, да вам омогуће каријеру и бољи живот. Поред њих постоје и бројни приватни универзитети који вам могу пружити прилику да се осамосталите и научите како да живите под сопственим кровом, као и да проширите своје видике и своје знање. „Формално образовање ће вам омогућити нормалан живот. Самостално образовање ће вам донети богатство”, рекао је Џим Рон. Морате имати отворен ум, снагу и вољу да бисте испунили своје жеље. Једног дана, ви ћете бити родитељи наредној генерацији. Учићете је својим знањем и искуствима и зато је сада битно да се упознате са светом око себе. Најтеже ће бити сазнање да ћете за своје грешке морати сами да се искупите. Највеће грешке које сте до сада правили су добијање јединица на тестовима, али сада морате имати одговорности. Друштво ствара утисак као да морамо да будемо савршени људи, да не правимо грешке. Не смете дозволити да вам та помисао омета рад. Ако направите грешку, важно је да се искупите и да научите зашто и како сте погрешили. Живот је пун успона и

ОГЛЕДАЛО

падова, а знањем и искуством можете да избегнете падове. „Нема горих људи од оних који се противе просвећењу и образовању народа. Такви, да могу, и сунце би угасили”, рекао је Доситеј Обрадовић. Незнање и сујеверје могу да униште друштва, а ви као део друштва нисте изузеци. Али ви имате могућност да мењате друштво по својој вољи. Упознаћете појединце који ће вам претити, који ће штети да вас искористе и да вам науде. Такве особе представљају мали део народа, па због њих не смемо имати негативан утисак друштва. Сви људи се труде да преживе и да зараде на било какав начин, чак и на противзаконит. Веома је важно имати самопоуздање, ту силу која вас тера да обавите све до врхунца.

Живот је пун изазова, проблема и неретко је непредвидив, али је најважније преживети и смирити тај хаос. Колико год ово страшно звучало, једног дана ћете морати да се придржавате ових правила, а тај дан је ближи него што мислите. Отпочните промену полако, попут налажења привременог посла и обављања кућних обавеза својом вољом. Сваког дана морате радити на тој промени, али је немојте превише одлагати да вас време не би претекло. Није паметно променити све одједном, јер ако тако урадите, бићете под стресом и то може да вас шокира. Пратите своје жеље, али немојте заборавити да сте и ви људи. Надамо се да ћете успети да се изборите са свим животним проблемима и никада немојте изгубити наду.

Лука Величковић и Милан Видимлић

Математичка гимназија Београд

Ментор: проф. Радивоје Благојевић